

Quasi un segle de dedicació a Girona

Text > **JOAQUIM NADAL I FARRERAS**, director de l'Institut Català de Recerca en el Patrimoni Cultural i catedràtic de la Universitat de Girona

Enric Mirambell Belloc (Girona, 12 de juliol de 1922 - 6 de març de 2020) va morir quatre mesos abans de fer els noranta-vuit anys. Ha estat una presència gironina, fins al punt que queda en la memòria col·lectiva ciutadana la seva imatge, caminant, encara setmanes abans de morir, amb pas decidit pels carrers de la ciutat.

Ha tingut una vida plena i ha donat mostres de vitalitat i de memòria prodigiosa durant prop d'un segle. Ha escrit incansablement i ha participat i intervingut en la vida de la ciutat, cívica i cultural, sense interrupció. Ha escrit centenars d'articles, ha donat conferències, ha col·laborat en llibres diversos, ha publicat llibres de la seva especialitat i ha deixat una petjada profunda en el camp de la docència i sobretot en el camp dels arxius, de les biblioteques i de la Casa de Cultura de Girona.

No trobaríem ningú i no trobarem ja mai més ningú que hagi tingut o tingui una relació continuada i ininterrompuda amb la REVISTA DE GIRONA des dels seus orígens, l'any 1955. Des d'aquella primera col·laboració, amb un article sobre «La población y el núcleo urbano de Gerona a través de los tiempos», fins a l'inici de 2020, podem trobar més d'un centenar de textos del doctor Mirambell a la publicació, i podem acreditar que hi ha estat vinculat des de sempre en els successius consells de redacció. Mirambell hi aportava la memòria històrica i assistia complagut i interessat als canvis que l'evolució social i política va anar introduint. Vam participar

>> Enric Mirambell, fa sis anys, a la porta de la Casa de Cultura de Girona.

(Autoria: JOAN CASTRO)

>> Amb la seva dona, Joana Roqueta, l'agost del 1949. (Font: FAMÍLIA MIRAMBELL ROQUETA)

plegats en el Consell de Redacció que va convèncer l'aleshores diputat de Cultura, Joan Tarrés Vives, de catalanitzar-ne la capçalera l'any 1976.

De fet, hi ha un fil invisible de continuïtat que transita pels camins de la història i que Enric Mirambell alimentava i estimulava. És el pont entre la vella i la nova REVISTA DE GIRONA. La del segle XIX i la del segle XX. El número 1 de 1955, malgrat les contundents connotacions franquistes del context, no es podia estar d'establir aquest pont i de recordar la trajectòria i el pòsit cultural, l'herència aportada pels homes de l'Asociación Literaria de Gerona, que editaven la *Revista de Gerona* (1876-1895) i convocaven i publicaven els treballs premiats en el Certamen Literario (1872-1902).

Per això, justament quan s'acostava el centenari de la primerenca *Revista de Gerona*, el doctor Mirambell va ser el principal inspirador de la commemoració d'aquest centenari, que gràcies als seus plantejaments es va convertir en una efemèride molt remarcable pel context de l'època, als inicis incipients de la transició democràtica. Amb aquest motiu, va ser un dels impulsors del famós *Repertorio de Índices: Revista de Gerona (1876-1895), Certamen de la Asociación Literaria, Anales del Instituto de Estudios Gerundenses, Pyrene, Anales del Instituto de Estudios Ampurdaneses, Revista de Gerona (1955-1975)* (Diputació de Girona, 1976) i de la reedició facsímil

de la vella *Revista de Gerona*. Ell també va ser un dels principals inspiradors del triple fascicle (núm. 75-76-77, 1976) de la REVISTA DE GIRONA dedicat al centenari de la primera.

Va vehicular gairebé tota la seva producció intel·lectual, si bé no únicament, a través d'aquesta revista, com hem dit, i als *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*.

Justament va ser aquest Institut el que li va dedicar quan tenia vuitanta-cinc anys un volum de «Treballs en homenatge al Dr. Enric Mirambell i Belloc, cronista oficial de la ciutat de Girona» (*Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XLIX, 2008) en el qual historiadors de diferents generacions li feien un ampli reconeixement. D'aquest volum, tres articles li estaven dedicats específicament. Així, Narcís-Jordi Aragó i Masó signava «Enric Mirambell i l'esperit de Girona» (*Annals*, XLIX, p. 13-18) i Brigit Nonó Rius publicava la «Bibliografia d'Enric Mirambell Belloc (1947-...)» (*Annals*, XLIX, p. 269-277), mentre que Gemma Domènech i Rosa Maria Gil hi publicaven «Enric Mirambell, retrats de ciutat» (*Annals*, XLIX, p. 135-151).

Justament va ser Narcís-Jordi Aragó i Masó, durant tants anys director

de la REVISTA DE GIRONA, qui en va fer una aproximació biogràfica en aquest volum miscel·lani. El coneixia bé, per implicació ciutadana i perquè el veia intervenir o callar discretament en el Consell de Redacció. Els dos primers paràgrafs de l'article d'Aragó són com un compendi atapeït, un destil·lat que resumeix la vida d'Enric Mirambell. Citem-los: «La vida d'Enric Mirambell és llarga i intensa, però resulta fàcil d'explicar, perquè és com una línia recta: la distància més curta i més clara entre el naixement i la plenitud, entre les primeres inquietuds i els últims objectius convertits en realitats consolidades. Arran d'aquest camí rectilini s'apleguen, ordenats, centenars de volums, incunables, pergamins, protocols, llibres, revistes, catàlegs, programes i papers de tota mena entre els quals l'historiador i l'arxiver s'ha mogut sempre com peix a l'aigua. Al fons de la ruta s'alça, com un decorat permanent, la silueta de pedra de Girona. La vida d'Enric Mirambell transcorre íntegrament entre els papers i les pedres, i és amb l'harmònica conjunció d'aquests dos elements que es basteix la seva obra». Gemma Domènech i Rosa Maria Gil fan un exercici de recerca documental i gràfica i ens proposen un recorregut per la geografia urbana de la Girona que ha viscut Enric Mirambell i amb l'aparellament de fotografies ens posen davant del mirall de les transformacions de la ciutat i aixequen acta dels progressos evidents i d'algunes pèrdues irreparables. En aquest article les autores

No trobaríem ningú que hagi tingut una relació continuada i ininterrompuda amb la REVISTA DE GIRONA des del seu origen, l'any 1955

parlen del doctor Mirambell com un «virtuosos historiador dels detalls» i el qualifiquen d'«observador callat, de presència discreta i viva mirada [que] conserva en la ment detalls d'una llarga vida, que manté ben present en la seva prodigiosa memòria».

És exacte, sempre va mostrar curiositat i sentit crític sobre el que s'escrivia dedicat a Girona, i desgranava els seus records amb precisió dels llocs i de les dates, dels noms, dels fets, de les famílies i dels canvis. Era en aquest sentit un autèntic cronista de la ciutat, i el no-

>> Joaquim Nadal amb Enric Mirambell quan va ser nomenat cronista oficial de Girona, l'octubre del 1987. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. MIQUEL MORILLO.)

menament que li va fer l'Ajuntament de cronista oficial de la ciutat li anava com l'anell al dit. Amb aquest motiu, es va publicar un opuscle que va recollir l'acte públic de proclamació que es va fer al saló de sessions de l'Ajuntament el dia 29 d'octubre de 1987 i que incloïa unes paraules de l'alcalde, el discurs de proclamació per part del doctor Jaume Marquès Casanovas i la resposta del doctor Enric Mirambell. Més endavant, el mes d'abril de 2002, l'Ajuntament li va concedir la Distinció Ciutadania, que va compartir amb Narcís-Jordi Aragó i amb Paco Torres Monsó, que va rebre la Distinció Athenea. Per a l'ocasió es va publicar també un opuscle amb les biografies bàsiques dels tres guardonats.

Aquests reconeixements acrediten i subratllaven una vida sencera de servei i de fidelitat i estima a Girona.

Perfil biogràfic: una vida entre llibres i documents

Nascut el 12 de juliol de 1922 a la plaça del Mercadal, va estudiar successivament als Maristes i a l'Institut de Girona. Es va llicenciar en història a la Universitat de Barcelona amb la promoció del 1944-1945.

Un cop llicenciat, va trobar ocupació en l'ensenyament (Institut de Girona, 1947-1966; Escola de Magisteri, 1949-1974). L'any 1963 va obtenir el grau de doctor amb la tesi sobre la pro-

ducció dels impressors gironins des del segle xv fins al segle xx. L'any 1949 va ser nomenat director de la Biblioteca Pública de Girona, que estava instal·lada als baixos de l'antic convent dels Caputxins del carrer de la Força, i aquest fet marcà per sempre més la seva trajectòria professional. Va assumir la tasca del trasllat de la Biblioteca l'any 1951 a l'edifici de l'Hospici, a l'antiga plaça de l'Hospital, des d'on fins a l'any 1987 va oferir un servei acurat i modèlic als usuaris i investigadors.

De l'any 1952 fins al 1985 es feu càrrec també de la direcció de l'Arxiu Històric Provincial, que tenia entre els seus fons els protocols notarials, i que també estava custodiat als baixos de l'Institut Vell. Va ser mèrit seu la integració de l'Arxiu i de la Biblioteca a la Casa de Cultura de la plaça de l'Hospital, que també va dirigir.

La tasca a la Biblioteca i a l'Arxiu el dugué a oposar l'any 1954 al cos facultatiu d'arxivers, bibliotecaris i arqueòlegs, i amb aquest títol va desenvolupar la seva llarga tasca al servei de dues institucions gironines que ell deixaria molt ben encarrilades. Quan el 1966 es va crear la Casa de Cultu-

ra de la Diputació de Girona a l'antic Hospici, va assumir-ne també la direcció, i podem ben assegurar que la conjunció d'Arxiu, Biblioteca i Casa de Cultura va esdevenir una eina molt potent al servei de la cultura de la ciutat i de la província.

L'embrió universitari i les responsabilitats institucionals

L'any 1969 va participar, al costat de Frederic Udina Martorell i Santiago Sobrequés Vidal, en la creació a la mateixa Casa de Cultura dels estudis universitaris gironins, que van ser l'embrió, junt amb la Politècnica, del que després seria l'Estudi General de Girona i, des de 1992, la Universitat de Girona.

En els anys de la transició va ser delegat a Girona del Ministeri de Cultura (1978-1980).

Entre cultura i ciutat

La seva implicació ciutadana el va portar a formar part de la Comissió Provincial de Monumentos (1969), de la Comissió Gironina d'Art Sacre (1985), del Consell Social de la Universitat Politècnica de Catalunya (1985-1997) i del Consell Municipal d'Educació (1987-1997).

Però la presència i la identificació del doctor Mirambell amb Girona es filtrava per tots els conductes possibles i també va intervenir, assessorar i escriure sobre les més variades qüestions, des de la història d'una botiga emblemàtica i el

Els llibres que li va editar l'Ajuntament de Girona són una selecció dels articles que va anar publicant al *Diari de Girona*

seu arrelament ciutadà fins a la història dels Banys Àrabs o del Govern Civil de la província.

Una bibliografia instrumental

Juntament amb la docència, el seu contacte amb l'Arxiu el va portar aviat també pel camí de la recerca, amb la publicació de nombrosos articles i llibres. L'any 1963 es va estrenar amb el llibre *El setge de Girona en temps de Pere el Gran*, dins de la col·lecció «Episodis de la Història». Amb el temps, la seva tesi de 1953 va esdevenir la *Història de la impremta a la ciutat de Girona* (Girona, Institut d'Estudis Gironins, 1988), i més endavant, una síntesi de

>> Al despatx de casa seva, el 2014. (Autoria: JOAN CASTRO)

divulgació: *Els impressors gironins del Renaixement a la Renaixença* (Girona, «Monografies de l'IEG», 2007). Va fer contribucions a múltiples monografies institucionals, entre les quals hem de destacar les històries de la Diputació (1989), del Govern Civil (1992) i de l'Hospital de Santa Caterina (2016), sense oblidar els seus records del pas per l'Institut d'Ensenyament Mitjà, primer amb motiu dels cent cinquanta anys (1995) i, més endavant, dels cent setanta-cinc (2017). No podia quedar al marge de la seva producció la Biblioteca Pública de Girona: l'any 1998 la Central de Biblioteques li va publicar *Un segle i mig d'història de la Biblioteca Pública de Girona*.

Del conjunt de la producció bibliogràfica del doctor Mirambell es desprèn sobretot un caràcter instrumental, subsidiari de la seva eminent condició de bibliotecari i arxiver; hi dominen els documents, els llibreters, els impressors i les impremtes, les famílies dedicades a la producció de llibres, la premsa, les revistes i els grups d'intel·lectuals que actuaven com a motors dels grans centres de producció erudita de Girona. Però també hi és ben present un sentit de la divulgació, sobretot quan ens fixem en el munt d'articles publicats a la REVISTA DE GIRONA, en els quals presenta detalls de la vida gironina amb la il·lustració documental i do-

cumentada de les seves aportacions sobre personatges, institucions, carrers, convents o esglésies.

Hem de reservar un apartat especial als llibres que li va editar l'Ajuntament de Girona, i que són una selecció dels articles que va anar publicant al *Diari de Girona*. Són uns llibres que li feien una il·lusió especial, perquè així veia convertida en una obra més perdurable la seva col·laboració fidel i dominical. *Girona entre la història i l'actualitat* (1990), *Els gironins entre la història i l'actualitat I* (1992) i *Els gironins entre la història i l'actualitat II* (1999), i *Retalls de vida gironina* (2007).

Aquest darrer el va dedicar a la memòria de la seva esposa, que ja havia mort. Va ser un cop, però el doctor Mirambell, dotat d'una vitalitat enviable, va saber viure sol, anar a mercat, cuinar, fer vida de ciutat, gaudir de fills i nets i continuar sent una presència ciutadana fixada a la retina dels gironins, amb un caminar decidit i una elegància discreta. Prop d'un segle de vida gironina evocada amb passió i coneixement resumeix la trajectòria d'Enric Mirambell Belloc, cronista oficial de la ciutat de Girona.

>> Mirant una vista de Girona des de la finestra del seu despatx. (Autoria: JOAN CASTRO)